

ДОГОВІР СТРАХУВАННЯ ЯК ПІДСТАВА ВИНИКНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ СТРАХУВАННЯ

Нікуліна Н.А., викладач кафедри господарсько-правових дисциплін ОДУВС

Страхованням у сфері господарювання є діяльність, спрямована на покриття довготермінових та короткотермінових ризиків суб'єктів господарювання з використанням заощаджень через кредитно-фінансову систему або без такого використання. [1].

З вище зазначеного можна зробити висновок, що страхові правовідносини є різновидом господарських правовідносин, і тому для них характерними є загальні риси останніх. Основні з цих рис такі:

I. особлива сфера здійснення – сфера економіки держави (страховий ринок)

II. особливий суб'єктний склад – в якості основного суб'єктного складу виділяють 1. страховиків, 2. страхових посередників (агенти, брокери, 3. об'єднання страховиків та ін. Суб'єктами організаційно-господарських повноважень виступають Кабінет Міністрів України, Верховна Рада України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Споживачами страхових послуг виступають учасники господарських правовідносин;

III. підставою виникнення страхових відносин є договір, тобто договір страхування.

Відповідно до статті 354 Господарського кодексу України за договором страхування страховик зобов'язується у разі настання страхового випадку здійснити страхову виплату страхувальнику або іншій особі, визначеній страхова-

льником у договорі страхування, а страхувальник зобов'язується сплачувати страхові платежі у визначені строки та виконувати інші умови договору. [1].

IV. матеріальний зміст відносин – предметом страхової діяльності є надання специфічних послуг (страхових послуг).

Кваліфікуючи страховий договір, можна навести такі його характерні ознаки.

Договір страхування - самостійний господарсько-правовий договір. Тобто він відмежований від інших схожих договорів

Договір страхування є двостороннім. За двостороннім договором взаємні права та обов'язки покладаються на обидві сторони зобов'язання, що виникло з цього договору. Двосторонній договір передбачає наявність у двох сторін угоди зустрічних прав і обов'язків відносно одна одної.

Оплатний характер договору страхування полягає в праві кожної сторони договору вимагати від іншої певного майнового надання.

Договір страхування є договором на ризик. При укладенні договору сторони не можуть чітко визначити межі виконання своїх обов'язків, а втрати чи збагачення однієї зі сторін залежать від випадку. На наш погляд, ризиковий характер договору страхування полягає в тому, що страховиком невідомо, чи буде він виконувати свої обов'язки за договором, а також коли саме і в якому обсязі. Так само ризикує і страхувальник, який, сплачуючи внески за договором, не впевнений щодо отримання страхового відшкодування. Страхувальникові також невідомо співвідношення сплачених ним страхових внесків і розміру страхового відшкодування. Водночас у договорі страхування від ризику залежить виконання обов'язків страховиком, але не страхувальником, який сплачує страхові внески незалежно від настання страхового випадку.

Виконання обов'язків за строковим договором здійснюється сторонами протягом певного строку. Строк визначає також момент виникнення та припинення правовідносин.

Що стосується змісту договору як спільного вольового юридичного акта сторін, зміст становлять його умови, в яких закріплюються права та обов'язки сторін договору, що становлять зміст договірних зобов'язань.

Серед умов договору необхідно виділити істотні умови, які зазначені у статті 982 Цивільного Кодексу України.

Істотними умовами договору страхування є предмет договору страхування, страховий випадок, розмір грошової суми, в межах якої страховик зобов'язаний провести виплату у разі настання страхового випадку (страхова сума), розмір страхового платежу і строки його сплати, строк договору та інші умови, визначені актами цивільного законодавства. [2].

Стосовно форми договору страхування можна сказати, що договір страхування укладається у письмовій формі. Недодержання письмової форми тягне за собою недійсність договору страхування. [2].

Дія договору страхування припиняється та втрачає чинність за згодою сторін, а також у разі: закінчення строку дії; виконання страховиком зобов'язань перед страхувальником у повному обсязі; несплати страхувальником страхових платежів у встановлені договором строки. При цьому договір вважається достроково припиненим у випадку, якщо перший (або черговий) страховий платіж не був сплачений за письмовою вимогою страховика протягом десяти робочих днів з дня пред'явлення такої вимоги страхувальнику, якщо інше не передбачено умовами договору; ліквідації страхувальника – юридичної особи або смерті страхувальника-громадянина чи втрати ним дієздатності, за винятком випадків, передбачених Законом України «Про страхування»; ліквідації страховика у порядку, встановленому законодавством України; прийняття судового рішення про визнання договору страхування недійсним; в інших випадках, передбачених законодавством України[3].

Дію договору страхування може бути достроково припинено за вимогою страхувальника або страховика, якщо це передбачено умовами договору страхування.

Отже, найважливішою умовою страхових правовідносин є те, що і страховик, і страхувальник повинні мати правоздатність і дієздатність для вступу в такі правовідносини, зокрема: страховик - в силу свого статуту і відповідної ліцензії на страхову діяльність, а страхувальник - фізична особа має бути дієздатною для оформлення договору страхування за своїм цивільним статусом і віком. Крім того, страхувальнику необхідно мати достатнє, стаłe джерело прибутку для сплати страхових внесків.

Література:

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 18-22. – Ст. 114.
- 2 Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - №№ 40-44. – Ст. 356.
- 3 Про страхування: Закон України від 7 березня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - №18. – Ст. 78.